Tadqiqot.uz

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022
APREL
№39

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.
+998 97 420 88 81
+998 94 404 00 00
www.taqiqot.uz
www.conferences.uz

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 15-ҚИСМ

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ КОНФЕРЕНЦИЙ: ЧАСТЬ-15

NATIONAL RESEARCHES OF UZBEKISTAN: CONFERENCES SERIES: PART-15

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 39-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 апрель 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Ёшлар ишлари агентлиги ҳузуридаги ёшлар муаммоларини ўрганиш ва истиқболли кадрларни тайёрлаш институти)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУСИҚА ВА ҲАЁТ

1. Ismailova Xurshida Islamovna
UMUMIY O‘RTA TA’LIM MAKTABLARIDA O‘QUVCHILARNI CHOLG‘U ASBOBLARIDA CHALISHNI O‘RGANISHNING AHAMIYATI 7

МУСИҚА ВА ҲАЁТ

UMUMIY O‘RTA TA’LIM MAKTABLARIDA O‘QUVCHILARNI CHOLG‘U ASBOBLARIDA CHALISHNI O‘RGANISHNING AHAMIYATI

Ismailova Xurshida Islamovna
Urganch shahar 6-son umumiy o‘rta ta’lim
maktabi Musiqa madaniyati o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ijrochilik faoliyati, munosabat, tovush-tusi, pedagogik vazifa, faoliyatga ruxlantirish, musiqiy ehtiyojini shakllantirish, ijro garmoniyasi, ritm tuyg‘usi, musiqiy nutq, ritmik jo‘r bo‘lish, ijodiy fazilatlar, chalish usullari, oddiy musiqa cholg‘u asboblari masalalari hususida mulohazalar yuritilgan.
Kalit so‘zlar: musiqa, jamiyat, o‘qituvchi, san’at, san’atkor, doira, qayroq, rubob, qoshiq, dutor.

Musiqa yuraklardan chiqayotgan sirli ehtiroslarni uyg‘unlashtiruvchi mo‘jizadir. Har bir yosh avlod har qanday mamlakatning kelajagi hisoblanadi va kata umid bog‘lanadi. Davlatimizda yosh avlod tarbiyasiga mo‘ljallangan maktab, bog‘cha, barkamol avlod ijodiyot markazlari ko‘p. Ularning barchasida barkamol avlod, komil inson tabiyasi asosiy maqsad hisoblanadi. Bolalarning yoshlik chog‘laridan istedodini aniqlash va rivojlantirish muhim. Musiqa san’ati bolaning umumiy ruhiyatiga kata ta’sir ko‘rsatadi. Musiqa savodi, ashula aytish, cholg‘u asbobini chalishni bilish bola xotirasini charxlaydi, muloqot madaniyatini shakllantiradi, mustaqilligini rivojlantiradi, hamjixatlik ko‘nikmalarini paydo qiladi.

Ustozga hurmat, quvonish, quvontirish, hislarini o‘stiradi, o‘z-o‘zini tanish va jamiyatdagi o‘rnini topishida ko‘maklashadi. Maktablarda musiqa madaniyati darslarida o‘quvchilarga cholg‘u asboblarida chalishni o‘rgatish faoliyatini tashkil etishning asosiy maqsadi.

O‘quvchilarda musiqa madaniyatini shakllantirish, ularni zamon talabiga javob bera oladigan barkamol inson qilib voyaga yetkazishdir. Bolalar musiqa cholg‘u asboblarida chalishni boshlang‘ich va yuqori sinf o‘quvchilik paytidan jamoaviy ijrochilik faoliyati turlaridan o‘rganib boradilar. Darslarda faoliyatning ushbu turidan foydalanish o‘quvchining musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish, bilim tajribasini boyitish, ularni ijrochilik faoliyatiga bo‘lgan qiziqishlarini yanada rivojlantirishga qaratiladi. O‘quvchilarni musiqiy ijrochiligiga emotsional munosabatini tarbiyalash maqsadga muvofiqdir. Dars mazmuni qiziqarli bo‘lishi va ta’lim samaradorligini oshirish maqsadida ham musiqiy ritmik harakatlar, raqs, qarsak va o‘quvchilar cholg‘u asboblarida (rubob, dutor, qoshiq, qayroq, safoil, doira, fotepiano, kselafon, sintezator) chalib musiqa ijodkorligi kabi yangi musiqiy faoliyatlar qo‘llaniladi. O‘quvchilar cholg‘u asboblarida chalish jarayonida milliy musiqa asboblari bilan tanishish va ularning tovush tuslarini aniqlab olishi amalga oshiriladi, o‘qituvchi ijrosi va video tasmalar orqali (mp3, karaoke) taraladigan kuylarga ritmik jo‘r bo‘lish malakalari rivojlantiriladi.

- O‘quvchilar darslarda, sinfdan tashqari mashg‘ulotlarda, bo‘sh paytlarida, bayramlarda, oilada, dam olish vaqtlarida ijrochilik faoliyatni amalga oshirishga ruhlantirish, tayyorlash.
- O‘quvchilarda badiiy did, qiziqish va musiqiy ehtiyojini shakllantirish.
- Yaka ijroda va ansambilda bahamjixat bo‘li ijro etish jarayoniga qiziqishni shkllantirsh va tarbiyalash, milliy musiqiy cholg‘ularining tembr (tusi), tvush hususiyati imkoniyatlarini bilib olsih, birgaikda ijro garmoniyasini his etishga o‘rgatish.
- Ladni aniqlash, ritm tuyg‘usini, musiqa shakli, tembri(tusi), garmonik va melodik hususiyatlarini his etishni shakllantirish.
- Musiqiy nutq, ifoda vositalari tasavvurlarini shakllantirish va boshqalar.

O‘quvchilar cholg‘uchilik vazifalarini amalga osirishda repertuar muhim ahamiyat kasb etadi. (yallama-yorim, andijon polkasi, norim-norim, dilxiroj, lazgi).

Repertuardagi musiqiy materiallar o‘quvchilarning birgalikda ijro etishlari uchun qulay bo‘lishi, o‘quvchilarda ijodiy azilatlarni shakllantirishda hizmat qiladi. O‘quvchilar musiqa

cholg‘u asboblarida ijro, ayniqsa musiqiy ijodiy rivojlanishi past o‘quvchilar uchun nihoyatda foydalidir. O‘quchilar dars jarayonida cholg‘u asboblarida chalish maxoratini samarali amalga oshirish natijasida, o‘quvchilar quyidagi bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘ladilar:

- Musiqa cholg‘u asboblari, nomlari, tuzilishi, ularni asrash qoida tartiblarini bilish;
- Tinglash orqali cholg‘u asboblari tovush tusini, jaranglashini aniqlay olish va ajrata olish;
- Chalish uslublari haqida malakalarga ega bo‘lish;
- Cholg‘ularda yangraydigan musiqiy tovushlar tusini, ifodaviy hususiyatlarini ilg‘ay olish;
- Musiqiy ifoda vositalarini bilish, musiqa cholg‘ulrida chalishda ularni ifodalay olish;
- Jamoa bo‘lib ijro etish malakalarini egallab olish, soda kuylarni eshitish orqali cholg‘uda ijro eta olish, o‘rtoqlari ijrosini munosib baholay olish;
- Cholg‘ulardagi baland va past tovushlar yangrashini farqlay olish, notalar nomi va ularni joylashish o‘rnini bilish.

Darsda ishning natijasi asosan, cholg‘ulashtrish jarayoni bilan bog‘liqdir. O‘quvchilar jamoa bo‘lib ijro etish talablari hisobga olinadi. O‘quvchilar musiqa cholg‘u asboblaridan keng foydalanadilar. Barcha cholg‘ular toza, tiniq, yoqlimli sado berishi, tashqi ko‘rinshi bilan o‘quvchilar diqqatini jalb etishiga erish maqsadga muvofiq.

Mazkur maqsad va vazifalarni amalga oshirish musiqa madaniyati o‘qituvchisining kasbiy va pedagogik mahoratlariga bog‘liq. Musiqa o‘qituvchisi o‘z kasbiga va bolalarga mehr qo‘ygan, yuksak madaniyatli, keng dunyo qarashga ega bo‘lgan shaxsdir. O‘quvchi- kelajakda qaysi kasb egasi bo‘lmasin bolalikda olgan sabog‘I, uning faoliyatiga beg‘ubor ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa bolalik chog‘ida musiqa tarbiyasining ne chog‘lik muhim ahamiyat kasb etishidan dalolat beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. I.Y. Tursunov, U.N.Nishonaliyev, “pedogogika kursi”
2. Dmitriyeva L.G, Chernoivanenko N.M, Metodika muzikolnogo vospitaniyav shkole. 1989
3. N.V.Savin “Pedagogika”
4. Telcharova R.A Uroki muzikalnoy kulturi. 1991
5. Musiqa o‘qitish metodikasi (maruzalar matni) T-2000
6. O.Fayziyev “ Maktabda musiqaviy tarbya” T.1991
7. Адамбаев, У.Х. (2022). ИШОНЧ-ЭЪТИҚОДНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА АРГУМЕНТЛАШНИНГ ЎРНИ. Academic Research in Educational Sciences, 3(1), 898-905.
8. Adambayev, U. X., & Rahimberdiyev, S. U. (2022). NAVRO‘Z BAYRAMI VA UNING ETNOMADANIY AHAMIYATI. Academic Research in Educational Sciences, 3(2), 175-177.
9. Умидбек Хаитбаевич Адамбаев, (2022). Ишонч – эътиқодни шакллантиришда урф-одат ва анъаналарнинг таъсири, SCIENTIFIC PROGRESS (pp. 348-351).
10. Adambayev Umidbek Xaitbayevich, (2022). Ancient myths and legends. “International scientific research conference”. (20th February, 2022) – BELARUS, MINSK: “CESS”, 2022. Part 1 – 4 p.
11. Umidbek Xaitbayevich Adambayev. (2021). FAITH – THE CONCEPTION OF BELIEF AND STEPS TO DEVELOP IT. ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING. 8(2). – pp. 96-100.
12. U.Adambaev.(2021).CONFIDENCE-NONVERBALMETHODSOFARGUMENTATION IN THE FORMATION OF THE VERB /Экономика и социум. – С.18-21.

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 15-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.04.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000